

In Nomine Domini Amen.
Ad Memoriam Rei Sempiternam.

Inwentarz ruchomości i nieruchomości po zmarłym Wiktorze Bieńkowskim, spisany w Bieńkach dnia 20 grudnia 1753 roku przez wdowę po nim, Zuzannę z Dmochowskich, zaoblatowany przez nią we wtorek po niedzieli sześćdziesiąticy 1754 roku w księdze grodzkiej nurskiej, seria relacje oblaty, sygn. 29, na kartach 351-352v, przepisany przez Sylwią Grzebyk i Marcina Radziszewskiego w 2019 r.

Inwentarz spisany przez Jejmość Panią Zuzannę z Dmochowskich Bieńkowską, niegdy świętej pamięci Jegomości Pana Wiktorza Bieńkowskiego pozostałą wdowę, tak rzeczy ruchomych jako też i nieruchomości, jako to budowisk, inwentarza różnego i innych rzeczy przy prezencji¹ Ichmościów Panów Przyjaciół niżej podpisanych, roku tysiąc siedemset pięćdziesiątego trzeciego, dnia dwudziestego grudnia.

Primo. Izba stara z sienią starą. Do sieni wchodząc drzwi na biegunach drewnianych z deszczek² starych prostych, drugie drzwi także z desek prostych i te na zawiasach drewnianych. Sień sama z dylików³ drobnych i większych starych. W sieni do góry drabi⁴, u góry drzwi na biegunach drewnianych z deszczek prostych. Z sieni do izby wchodząc [drzwi] na zawiasach żelaznych nowych, u których drzwi zapadka żelazna i haczyk do zamykania izby. W izbie komora, u której drzwi na biegunach drewnianych napróchniałe. W izbie i komorze drzewo już stare spróchniałe. Gliną izba oblepiona, ale nie wszystka, w której to izbie szafka do stawiania mis i garków⁵ z desek prostych, robotą prostą. Piec stary z kaflami okrągłymi prostej roboty. Ławek dwie z prostych dylików cienkich ociosanych. W izbie okien dwie małych w drewno. Stół stary z tarcic⁶ na stelugach prostych drewnianych. W komorze okienko małe, w którym szybków małych szklanych trzy. W izbie żarny⁷ o dwóch kamieniach w kadłubie dobrym, paprzyca⁸ i wrzeciono⁹ żelazne. Przy sieni chlewek z dylików olszowych drobnych na świnie. U tego chlewika drzwi z deszczków mizernych. Na izbie z komorą i sienią, i na chlewku przy sieni poszycie złe ze snopków, stare, wszystko to reparaacyi potrzebujące. Pułap na izbie z tarcic, ale już stary. W sieni tarcic trzy, a reszta pułapu z żerdzi.

¹ prezencja – daw. obecność.

² desek.

³ dyl – pień drzewny, bal; pień drzewny przepiłowany wzdłuż; belka; deska.

⁴ draby – wysokie słupy mocno w ziemi obsadzone, na których wznosi się rusztowanie przy budowlach.

⁵ garnków.

⁶ tarcica – materiał drzewny otrzymany przez podzielenie okrągłaków równoległe do ich osi podłużnych; jedna z desek otrzymanych w ten sposób.

⁷ żarna – urządzenie do mielenia ziarna, składające się z dwóch płaskich kamieni: dolnego nieruchomego i górnego obracanego ręcznie.

⁸ paprzyca – poziome żelazo pod kamieniem młyńskim, w którym obraca się pionowy żelazny czop, stanowiący oś kamienia.

⁹ wrzeciono – w obrabiarkach: wał główny do osadzania obrabianego przedmiotu lub narzędzia; także przyrząd do przedzenia.

Secundo. Stajenka nowa niedawno wybudowana od południa, bez pułapu, z wystawką. U tej stajenki drzwi na biegunach drewnianych z desek. U tych drzwi skobel do zamykania na kłódkę żelazny. Przy tej stajence spichlerz niedawno budowany, w którym posadzka z tarcic. Przegroda w nim jedna, przez wszystkie poprzecz z tarcic trzech. Pułap także z tarcic. Ten spichlerz na zawiasach żelaznych drzwi w sobie ma z tarcic, z zamkiem żelaznym wewnętrznym bez serca. U drzwi skobel żelazny. Przy tymże spichlerku sienka. Do sienki wchodząc drzwi na biegunach drewnianych z desek. U nich skobel żelazny. Na tejże stajence i spichlerku dobre ze snopków poszycie.

Tertio. Przy tym spichlerku stodoła stara z dylików drobnych o dwóch sąsiadach¹⁰. Z jednego sąsiada dyliki zaczynają wypadać, a w drugim przy sience w węgiel utrzymują się. Na tymże sąsiadzie przy stajence poszycie dobre ze snopków, na drugim stare złe, dawne. U tej stodoły wierzeje ze starych desek dartych stare złe. W tej stodole klepisko jedno. Przy tejże stodole stodoła druga także o dwu sąsiadach z dylów starych, niedawno w słupy przesypana, tylko jeden w węgiel. Na której poszycie jest miejscem potrzebujące reparacji. Przy tejże stodole chlewek mały. Z dylów nowych tartych ściana jedna od podwórza, a zatyłek z małych dylików. Poszycie na nim nowe. Za tą stodołą chlewów dwa niedużych, z dylików niedużych w słupy, już stare, reparacji potrzebujące. Trzeci chlewek z dylów nowych tartych w węgiel stawiony. Na którym poszycie ze snopków dobre, a na dwóch stare poszycie reparacji potrzebujące. Za tymże chlewkiem nowym także chlewków dwa z dylików starych spróchniałych. Poszycie na nich złe. U wszystkich chlewków pięciu drzwi z desek na biegunach drewnianych i wszystkie, oprócz nowego chlewka, z podporami, bo się już wywracają, wcale reparacji potrzebują. Na chlewie jednym tarcic dziesięć nowych. Gumienko ogrodzono żerdziami.

Statki gospodarskie. Socha jedna z sośnikami starymi i z hakami żelaznymi. Rogacz¹¹ jeden stary i ze sporami¹² starymi. Wóz jeden dobry do chomąt¹³, osie podośkowane. Chomąt jeden z użwami rzemiennymi, drugi chomąt używy¹⁴ z łyeczanych postronków. Dui (?) dwie. Kół zadnich cztery, piąte przednie. Oś stara jedna, jeden brzeg tylko podośkowany. Letry¹⁵ jedne. Półkosek¹⁶ stary jeden. Sanie stare jedne dobre. Szufla jedna, widły gnojowe, cepów do młócenia dwoje, bron starych dwie, szła¹⁷ jedna z postronkami. Leyc¹⁸ jeden. Gnojówki (?) z dranic¹⁹ jedne do woza jednego. Toporów dwa, młotek do klepania kosy jeden. Kos trzy starych, z

¹⁰ sąsiad – przedział w stodole, gdzie się składa zżęte zboże; zasiad.

¹¹ rogacz – typ kowadła bez gładzi.

¹² spora, wspora – podpora.

¹³ chomąt – część końskiej uprzęży nakładana na szyję, składająca się z drewnianych kleszczy w kształcie obłaka, o miękkim podkładzie.

¹⁴ użwa – część uprzęży końskiej.

¹⁵ letra – daw. wóz drabiniasty lub drabina u wozu.

¹⁶ półkosek – narzędzie do żęcia zbóż.

¹⁷ szła, szleja, szelka – chomąt z postronkami, przyczepianymi do orczyków.

¹⁸ lejc, lejce – część uprzęży – sznur, taśma lub długi rzemień przywiązywany z obu stron do uzdy i służący do kierowania koniem w zaprzęgu.

¹⁹ drаницa – cienka, wąska deska nie rżnięta, lecz łupana z pnia drzewa iglastego.

których do stalania²⁰ toporów dwie wyszło, tylko trzecia została. Rzezak²¹ do sieczki²² jeden, lada²³ ze stalnicą²⁴. Świdrów dwa: jeden duży, a drugi od kładnicy. Pierścieniów²⁵ do kosy dwa, długo jedno, sierpów²⁶ sześć. Kulbaka²⁷ bez wołoka²⁸ z popręgiem jednym, puśliska²⁹ u niej stare mizerne, strzemion para przy niej. Rożen był jeden, ale podczas pogrzebu ukradziono. Kłód do warzywa trzy. Baryłek dwie i trynok³⁰ do piwa robienia. Siekaczka jedna do sieczenia buraków i kapusty. Sito jedno, przetak jeden. Stempa³¹ ręczna ze stomporem³². Pudeł dużych bez dna dwie, pudełek mniejszych trzy, jedno bez dna. Kopaniek³³ trzy. Wiadro stare jedno do noszenia wody.

Quarto. Żupanów dwa. Jeden niebieski nowy, sukno było w nim po tynfów dwa, który się dostał Im Panu Łukaszowi Bieńkowskiemu, bratu stryjecznemu nieboszczyka. Drugi granatowy stary, ten się dostał dziadowi do szpitala. Futro granatowe barankami podszyte. Opończa³⁴ niebieska, którą na dwa kaftany dla siebie i dla dziecięcia przerobiono. Czapek dwie: jedna konfederatka³⁵ granatowa, kuczma³⁶ druga – oddałam do szpitala dziadowi. Pas jeden, w którym chodzi syn po nieboszczyku.

Inwentarz rogaty. Primo. Zostało wołów trzech, z których jednego na obiad żałobny kazałam zabić. Krowa jedna. Jałowica w trzecim roku, którą w długu dałam, to jest we trzech talerach³⁷ Panu Maciejowi Murawskiemu. Nieuk³⁸ w trzecim roku, jałowica wypustka, nieuczek wypustek. Owiec dwie: jedna stara, druga młoda. Świni wszystkich sześcioro, rodzajnych dwie, a wieprzów czterech w trzecim roku. Więcej bydła rogatego nie zostało, bo za nieboszczykiem z woli Pana Boga wypadło powietrzem, resztę sam nieboszczyk sprzedał w Warszawie. Koni czworo, to jest dwóch koni starych, klacz jedna kulawa. Zrzebiec³⁹ we dwóch leciech⁴⁰.

Zasiewy. Ozimina wszystka zasiana przez nieboszczyka w polu ku Kuwałom i Dombrowie. Młóconego żyta nie było, w snopach mogło być kop dwie mniej albo

²⁰ od stalić – daw. czynić stalowym, powlekać stalą; hartować; rzadziej: ostrzyć.

²¹ rzezak – rodzaj specjalnego ostrza w sieczkarni, pługu lub innych gospodarczych narzędziach mechanicznych; także: nóż.

²² sieczki.

²³ lada – część sieczkarni: drewniana skrzynia, w którą się kładzie słomę przeznaczoną do pocięcia na sieczkę.

²⁴ stalnica – stalowy pręt w żniwiarce (lub innej maszynie do ścinania lub krajania roślin), umieszczony naprzeciw tnącego noża i umożliwiający cięcie jak nożycami.

²⁵ pierścieniów.

²⁶ sierpów.

²⁷ kulbaka – wysokie siodło z szerokimi drewnianymi łękami.

²⁸ wołok – rodzaj grubego sukna wyrabianego zwykle z gorszego gatunku wełny używanego na koce, chodniki, podkładki pod siodła oraz jako materiał izolacyjny.

²⁹ puślisko – rzemień, którym strzemię przytroczone jest do siodła.

³⁰ trójnóg.

³¹ stempa, stępa – przyrząd do tłuczenia, kruszenia czegoś, najczęściej do obtłukiwania lub miażdżenia ziarna.

³² stępor – tłuczek do ubijania czegoś, zwłaszcza do miażdżenia ziarna w stępie.

³³ kopanka – niecka do zaczyniania i wyrabiania ciasta.

³⁴ opończa – rodzaj obszernego płaszcza bez rękawów i bez peleryny chroniącego od deszczu i kurzu.

³⁵ konfederatka – czapka rogatywka, obszyta barankiem, zwykle ozdobiona czaplím piórem.

³⁶ kuczma – rodzaj czapki futrzanej.

³⁷ talarach.

³⁸ nieuk – młody wół, który jeszcze nie chodził w jarzmie.

³⁹ zrzebiec, źrzebiec – daw. młody koń, ogier.

⁴⁰ latach.

więcej. Jęczmienia w snopach zostało w sąsieku przy szpichlerzu pod belek, którego mogło być kop osiem mniej albo więcej. Ten obróciłam na gospodarstwo domowe, to jest na chleb i na kaszę, bo żyta nie stało. Gryki młóconej korcy⁴¹ dwa. Pszenicy ćwierci⁴² dwie, owsa korcy sześć, grochu korzec jeden. Gęsi trzy starych i gąsior jeden. Do tego została się dzieża⁴³ do chleba pieczenia. Skóra jedna wyprawna, druga niewyprawna, surowa z wołu, któremu na obiad żałobny zabić kazałam.

Który to inwentarz, jakom rzetelnie spisała ręką moją trzymaną przy przyjaciółach niżej podpisanych, podpisuję się. Działo się w Bieńkach dnia i roku wyżej wyrażonym. Zuzanna Bieńkowska ręką trzymaną krzyż. Wojciech Zakrzewski przy tym będący ręką trzymaną krzyż. Jan Kamiński ręką trzymaną krzyż. Wojciech Ołdakowski burgrabia grodzki ostrowski, przyjaciel proszony, podpisuję się *manu propria*⁴⁴. Przy tym będący przyjaciel podpisuję się, Antoni Wojno, *manu propria*. Antoni Franciszek Godlewski burgrabia grodzki ostrowski, przyjaciel proszony *manu propria*. Bartłomiej Sutkowski ręką trzymaną krzyż. Andrzej Szepietowski przy tym będący ręką trzymaną krzyż.

Objaśnienia do przypisów rzeczowych zaczerpnięte z: *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. I-XI, Warszawa 1969 oraz *Słownik staropolski*, oprac. A. Krasnowolski, W. Niedźwiedzki, t. I-II, Warszawa 1920.

⁴¹ korzec – dawna polska miara objętości ciał sypkich zawierająca 32 garnce (ok. 120 litrów).

⁴² ćwierć – czwarta część korca.

⁴³ dzieża – duże drewniane naczynie okrągłe do rozczywania ciasta na chleb.

⁴⁴ łac. - własnoręcznie.